

SAVJEST U SVJETLU ZAKONA LJUBAVI

Suvremeni čovjek suočen je sa sve brojnijim i složenijim moralnim dvojbama, a osobito onima koje se tiču ljudskoga života u njegovim najosjetljivijim razdobljima. Kako bi mogao ispravno djelovati, svakom je čovjeku darovana savjest koja mu služi kao moralni orijentir. Čovjekova osobna savjest treba biti usklađena s naravnim i Božjim zakonima koji su ucijepljeni u samu njegovu bit.

Savjest je Božji dar čovjeku, njegova najskrovitija jezgra i svetište u kojemu je on sam s Bogom, čiji mu glas odzvanja u nutrini (usp. *Gaudium et spes* 16). Ona predstavlja onaj privilegirani prostor slobode koji čovjeku nitko ne može oduzeti, osim ako ga se sam ne odrekne. Ona je mjesto gdje se čovjek susreće s Istinom i onda kada je želi izbjeći (usp. Fuček I., *Osoba i savjest*, str. 167). Savjest je glas koji čovjeka uvijek poziva »da ljubi i čini dobro, a izbjegava zlo« (*Gaudium et spes* 16). Svatko je, bez obzira, bio vjernik ili ne, dužan slijediti taj glas moralnog imperativa koji odzvanja u njemu. Vjernik kršćanin je dužan to i više, jer orijentir i korektiv svoje savjesti pronalazi u osobi Isusa Krista i svjetlu njegovoga zakona ljubavi sažetog u dvjema zapovijedima ljubavi (usp. *Mt* 22,34-40; *Mk* 12, 28-34; *Lk* 10, 25-28).

Svjedoci smo da se nad suvremenim čovjekom na različite načine provodi sustavno utišavanje glasa savjesti, sve do njezinoga otupljivanja i potpunog umrtvljenja. Pravnim se propisima pokušava stvoriti neku umjetnu savjest kojom se nastoji opravdati grijeh protiv temeljnog zakona ljubavi. Pravni propisi tako postaju svojevrsni nadomjestak ispravnog osobnog suda savjesti o dobru i zlu. Jedan od načina gušenja glasa savjesti je i smišljeni jezični inženjering kojim se prikrija prava istina. Ljude se dovodi u zabludu manipulativnim i paradoksalnim pojmovima, tako da im se čini da ono što krivo rade uopće nije protivno savjesti.

Također, u posljednje vrijeme svjedoci smo nastojanja da se ograniči pravo na priziv savjesti, tjerajući ljude da čine nešto što je u suprotnosti s njihovom savješću. Svjesno se ignorira činjenica da je pravo na priziv savjesti individualno, a ne kolektivno pravo. Ono ne počiva na zakonu, nego na osobnoj savjesti, koja može, ali i ne mora biti motivirana vjerskim uvjerenjima. Pravo na priziv savjesti je civilizacijski i demokratski doseg. Nijekanje toga prava znatno bi ograničilo osobne i građanske slobode pojedinca. Bio bi to civilizacijski korak unatrag. Nitko i ništa ne može i nema pravo nadomjestiti čovjekovu osobnu savjest koja ga upozorava da je zlo uvijek zlo, ma koliko se netko trudio dokazati suprotno. Primjerice, namjerno prekidanje ljudskoga života je uvijek moralno zlo pa tako i kada se radi o abortusu i eutanaziji (usp. *KKC* 2270 – 2279).

Govoreći o savjesti u svjetlu suvremenih bioetičkih izazova potičemo, ponajprije vjernike, ali i sve ljude dobre volje, da ne ustuknu pred tim izazovima, nego da još odlučnije promiču i štite ljudski život i njegovo neotuđivo dostojanstvo. Od iznimne je važnosti da upravo vjernici prednjače u nastojanju življenja i djelovanja u skladu sa savješću osvjetljenom zakonom ljubavi prema Bogu i bližnjima, a osobito prema onima koji su nezaštićeni i koji se ne mogu zauzeti za svoja prava. Tako će vjernici u svojim sredinama svjedočiti o ljepoti i svetosti ljudskoga života u svim njegovim fazama i biti poticaj da i drugi počnu na taj način shvaćati i prihvaćati ljudski život.

Podsjećamo i na potrebu cjeloživotnog odgoja savjesti. Svaki čovjek to može činiti držeći se takozvanog zlatnog pravila koje kaže: »Sve što želite da ljudi čine vama, činite i vi njima!«, odnosno »Sve što ne želite da ljudi čine vama, ne činite ni i vi njima!« Kao kršćani svoju savjest ćemo odgajati imajući pred očima Isusa Krista i računajući na vodstvo Duha Svetoga koji nas upućuje u svu istinu (usp. *Iv* 16,13). Ispravno odgojenom savješću udaljavamo se od slijepe samovolje i nastojimo se prilagoditi objektivnim moralnim normama. Time sprečavamo i sve one negativne posljedice koje neminovno zahvaćaju pojedinca i čitavo društvo kad nisu usklađeni sa spomenutim normama. Uz odgoj vlastite savjesti imamo obvezu i drugima pomoći u odgoju i oblikovanju savjesti.

Ponajprije je to zadaća kršćanskih roditelja, u odnosu na njihovu djecu, ali i svih drugih koji sudjeluju u odgojnom procesu. Nadalje, kao katolici pozvani smo i svakodnevno ispitivati svoju savjest te redovito pristupati sakramentu pokore. Na ispit savjesti, kao sredstvu njezinoga odgoja, potiče nas i papa Franjo ističući: »Isus nas poziva da promijenimo srce, da napravimo duboki zaokret u vlastitom životu, napuštajući kompromise sa zlom... Nikada nije kasno da se obratimo, ali je hitno, sada je čas! Započnimo danas« (Nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji, 28. 02. 2016.).

Obilježavanje Dana života svima nam je prigoda, da prihvaćajući ovaj poziv, preispitamo svoju savjest: Kakvo je naše srce? Činimo li kompromise sa zlom? Doprinosimo li konkretno riječju, djelom i primjerom zaštiti života i dostojanstva nerođenog djeteta, bolesnih, starijih i umirućih osoba?

U ispitu savjesti s tim pitanjima u odnosu na tek začeti život suočavaju se ponajprije žena – majka i muškarac – otac koji su za njega najodgovorniji. U svijetlu zakona ljubavi, oboje su pozvani slušati glas savjesti, ne dajući se zavesti nečovječnim zakonima i obmanjujućim glasovima, koji ugrožavaju život nezaštićenoga ljudskog bića, kojemu su oni, kao majka i otac, »najbliži bližnji«. Ništa im ne bi smjelo zamagliti svijest o tome da je tolika velika vrijednost ljudskog života i toliko neotuđivo pravo na život nerođenog djeteta, da se ni na koji način ne može, pravom nad vlastitim tijelom, opravdavati donošenje odluke o tome životu, koji je sam sebi svrha i koji se nikada ne može smatrati »svojinom« drugoga ljudskog bića (usp. *Amoris laetitia* 83).

O tome u kojoj mjeri svojim stavom i djelovanjem doprinose pozitivnom i poticajnom ozračju prema novom ljudskom životu pozvani su svoju savjest preispitati i svi ostali poput djedova i baka, rodbine i prijatelja, djelatnika u odgojno-obrazovnim ustanovama, u zdravstvu i medijima, poslodavaca, političara i zakonodavaca te svih drugih članova kako vjerskih tako i društvenih zajednica. Na sličan način, počevši od odrasle djece u odnosu prema svojim roditelja, valjalo bi obaviti i ispit savjesti glede zauzimanja za dostojanstven život bolesnih, nemoćnih, starih i umirućih članova društva.

Mi katolici smo dodatno pozvani zapitati se jesu li naše obitelji svetišta života i prve škole ljubavi. Vrednujući sve ono dobro što se već čini u Crkvi, valja dati odgovor i na pitanje u kojoj su mjeri naše crkvene zajednice utočišta majkama i obiteljima u nevolji te mjesta solidarnosti za bolesne, nemoćne, stare i umiruće. Obraćanje na koje nas Krist poziva, a govor o savjesti je uvijek poziv na obraćenje, sastoji se u tome da činimo djela milosrđa, osobito najmanjima među nama (usp. *Mt* 25,40). Stoga nastojmo iz dana u dan odgajati našu osobnu savjest u svjetlu zakona ljubavi koji nas potiče da gladne hranimo, žedne pojimo, strance primamo, gole odijevamo, a bolesnike i zatvorenike pohodimo, jer ćemo upravo po tom kriteriju biti na kraju vremena prosuđivani (usp. *Gaudete et exsultate* 95).

Naposljetku, slušajući glas savjesti pozivamo sve da nam se pridruže u protivljenju donošenju zakona koji bi ozakonili namjerno prekidanje života nerođene djece, tih najnevinih i najnezaštićenijih članova ljudske obitelji, jednako kao i onih koji bi ozakonili namjerno prekidanje života nemoćnih, bolesnih ili starih članova našega društva. No, svjesni smo da nije dovoljno samo se usprotiviti nego je potrebno, pojedinačno i zajedno, učiniti sve što je u našoj moći, počevši od ustrajne molitve i svjedočanstva života, u cilju promjene društvene svijesti kako bi se stvorili zakonski i svi drugi preduvjeti za zaštitu ljudskoga života u svim njegovim fazama od začeca do naravne smrti. To će biti naš doprinos čovječnijem i pravednijem društvu.

Neka nam u tome pomogne Majka Božja koja je najsavršenije slijedila zakon ljubavi donijevši Ljubav na svijet, prateći je, preko smrti na križu, sve do slave uskrsnuća.

U Zagrebu, na blagdan Obraćanja sv. Pavla, 25. siječnja 2019.

Mate Uzinić
dubrovački biskup
i predsjednik Vijeća za život i obitelj HBK